

Loppuraportti 1.3.2022 – 31.3.2023 / tiivistelmä

UUDISTUVA JA HYVINVOIVA MAASEUTU: YRITYSTEN KASVUN MAHDOLLISTAMINEN -HANKE (AKKE)

Hankkeen henkilöstö, organisaatio ja yhteistyötahot

Hanke toteutettiin ajalla 1.3.2022 - 31.3.2023. Hanketta hallinnoi Haapaveden-Siikalatvan seutukunnan kehittämiskeskus. Hankkeeseen palkattiin projektipäällikkö, ohjausryhmän sihteerinä toimi seutukunnan projekti- ja taloushallinnon asiantuntija.

Hankkeen ohjausryhmän (yhteistyötahot) muodostivat Haapaveden, Siikalatvan ja Pyhännän elinkeinovastaavat, koulutusorganisaatiot JEDU ja Kajaanin AMK sekä seutujohtaja. Tarvittaessa myös muut koulutusorganisaatiot olivat käytettävissä. Alueen yritykset olivat yhteistyötahoina kuitenkin tärkeimmät; yrityskyselyillä pyrittiin kartoittamaan yritysten työvoima/koulutustarpeita, joihin etsittiin ratkaisuja.

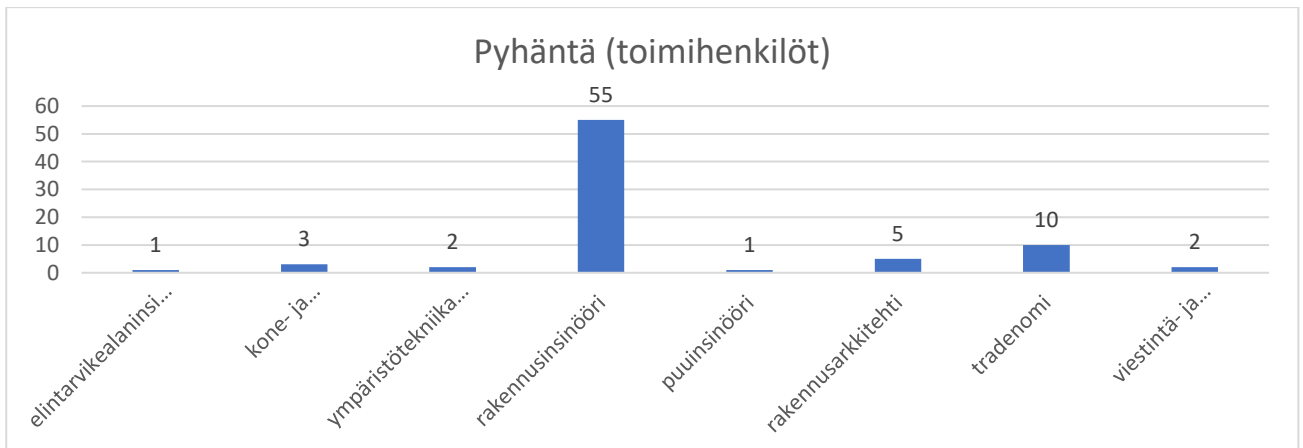
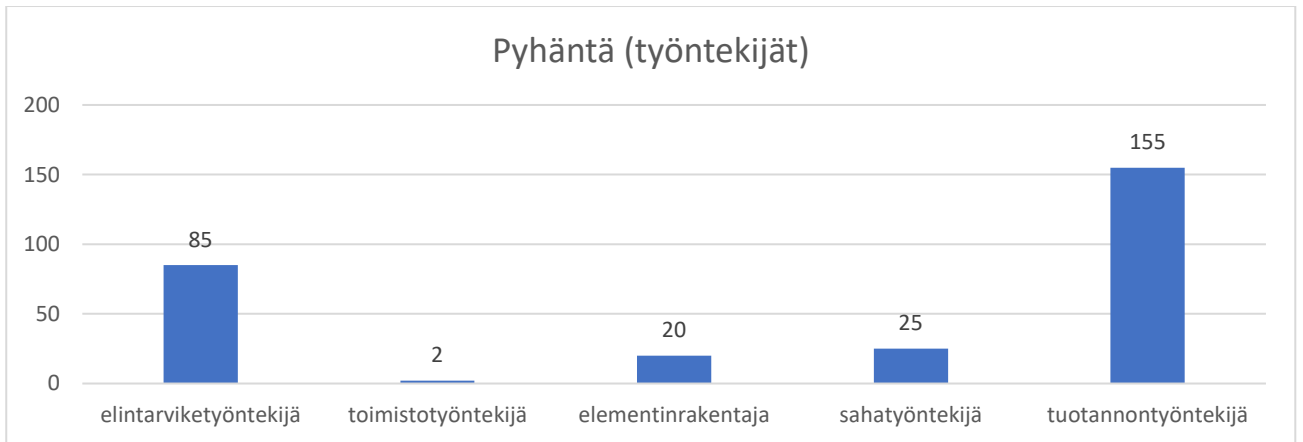
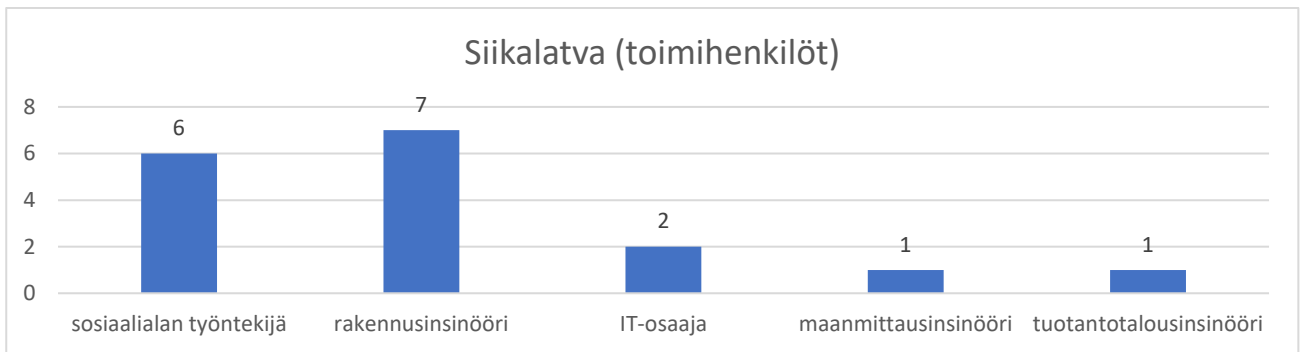
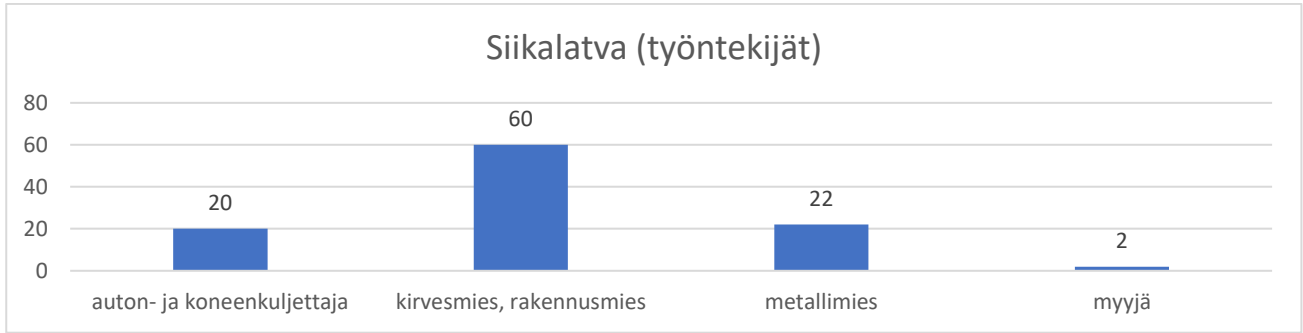
Kuvaus hankkeen tavoitteista, toimenpiteistä ja tuloksista:

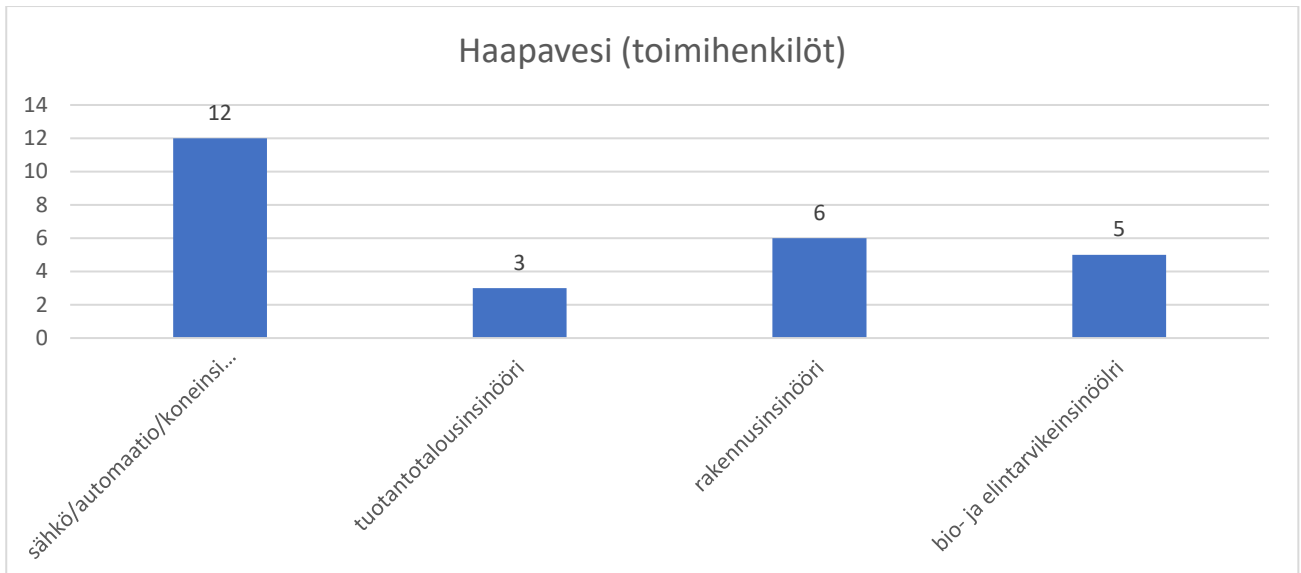
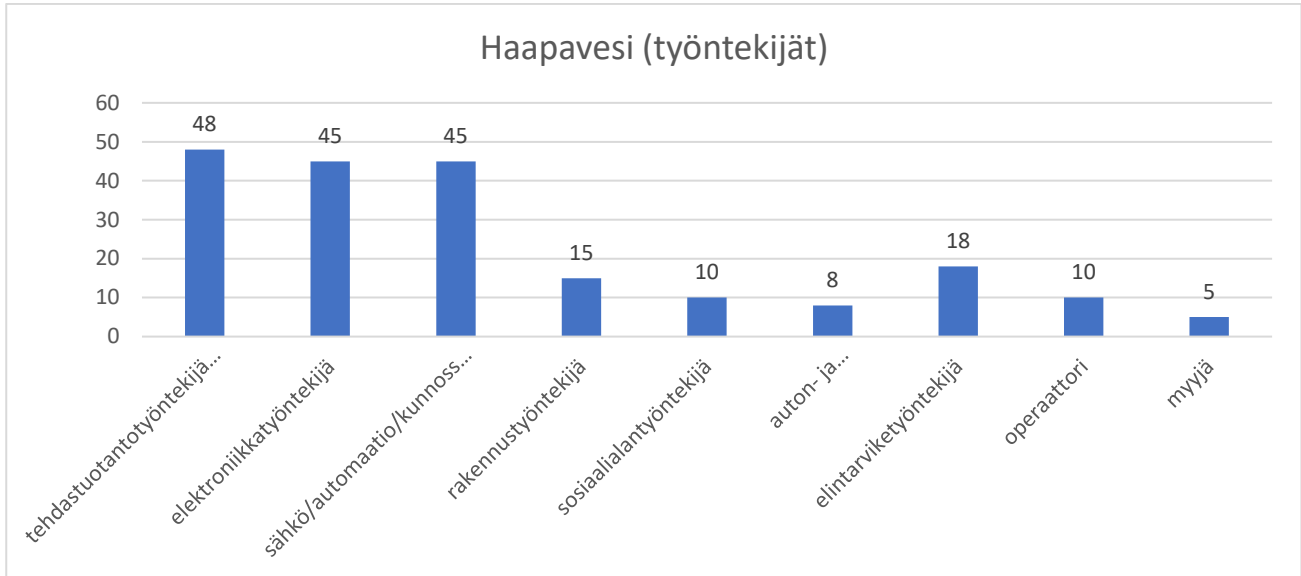
Haapaveden, Siikalatvan ja Pyhännän kuntien alueella on osaajapula lisääntynyt viime vuosien aikana. Ilmiöön on useita syitä, mutta keskeisimpiä ovat kysyntään liittyvät tekijät – yritykset tarvitsevat työvoimaa hyvän markkinatilanteen takia. Työvoiman tarjonta on taas supistunut eläköitymisen, poismuuton ja ikäluokkien supistumisen vuoksi. Haasteena on myös se, että alueelta puuttuu korkea-asteen koulutus, joka osaltaan toimisi vetovoimatekijänä ja toisi alueelle uutta virtaa. Hankkeella tuetaan elinkeinoelämää ja työllisyyden elpymistä koronapandemian vaikutuksista.

Kyseessä oli esiselvityshanke. Hankkeen tavoitteena oli selvittää alueen toimijoiden osaamisen tarpeet niin työnantajien, työntekijöiden kuin kuntalaistenkin osalta. Kartoituksen pohjalta arvioitiin, miten eri yritysten koulutustarpeita voitaisiin järjestää osittain yhteiskoulutuksena, miten koulutuspalveluita voitaisiin toteuttaa räätälöidysti ja minkälaisia älykkäitä ratkaisuja tarvitaan koulutusten toteuttamiseksi.

Hankkeen konkreettisena tuloksena oli selvitys, minkälaisia osaamistarpeita seutukunnassa on sekä minkälaista yhteistyötä yritykset tarvitsevat koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden kanssa kasvun pullonkaulojen ohittamiseksi. Hankkeen tuloksilla on konkreettisia vaikutuksia kaikkiin niihin yrityksiin, joilla osaavan työvoiman puute on pitkällä tähtäimellä kasvun esteenä.

Projektipäällikkö toteutti yrityskyselyt Haapaveden, Siikalatvan ja Pyhännän kaikissa isoimmissa yrityksissä sekä osassa pienempiäkin yrityksiä. Kysely sisälsi seitsemän kysymystä. Kyselyt käytiin läpi hankkeen ohjausryhmän kokouksessa 1.6.2022. Kyselyn tuloksina työntekijöiden tarpeesta ammattiryhmittäin voidaan esittää mm. seuraavanlaisia yhteenvetotaulukoita:

Projektipäällikkö ja ohjausryhmän sihteeri toteuttivat yritys­kyselyt Haapaveden, Siikalatvan ja Pyhännän niihin yrityksiin, jotka eivät olleet mukana aikaisemmissa kyselyissä. Nämä yritykset olivat pääosin alle kymmenen henkilöä työllistäviä. Kyselyn sisältö oli sama kuin aikaisemmissakin toteutetuissa kyselyissä. Kyselyt toteutettiin Webropol-ohjelmistolla. Vastausaikaa oli 30.09.2022 saakka, ja aineiston analysointi tapahtui lokakuussa. Kyselyyn osallistui 13 yritystä. Varsinkin rakentamiseen liittyvistä työntekijöistä ja auton- ja koneenkuljettajista oli puutetta. Kyselyn yhteenveto käytiin läpi ohjausryhmän kokouksessa 14.10.2022.

Hankesuunnitelmassa todettu kuntalais­kysely toteutettiin loka-marraskuun 2022 aikana, ilmoituksia kyselystä oli mm. Siikajokilaakso- ja Haapavesi-lehdissä ja kuntayhtymän kotisivulla. Tässä kyselyssä kysymyksiä muokattiin yksittäisen kansalaisen näkökulmaan sopiviksi. Kysymykset poikkesivat osittain yritys­kyselyn kysymyksistä. Myös kuntalais­kysely toteutettiin Webropol-ohjelmistolla. Kyselyyn vastasi 10 henkilöä. Palautteen mukaan tarvetta oli varsinkin

elintarvikealan, rakentamisen ja sotealan koulutuksille. AMK-tasoinen koulutus monimuotokoulutuksena koettiin tärkeäksi.

Hankesuunnitelmassa mainitun kyselyn ajankohta Sotepiiri Helmelle (Pyhäntä ja Haapavesi) ja Mehiläiselle (Siikalatva) oli hyvin haasteellinen. Projektipäällikkö oli puhelimitse yhteydessä Helmen perusturvajohtajaan ja kertoi kyselystä. Tuolloin kuitenkin valmisteltiin jo Helmen toimintojen ja vastuiden siirtymistä 1.1.2023 alkaen Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen vastuulle, jolloin myös henkilöstön osaaminen ja työllisyysasiat olivat siirtymässä hyvinvointialueen vastuulle. Kyselyä ei koettu tarpeelliseksi tuossa vaiheessa.

Siikalatvan osalta projektipäällikkö tapasi hyvinvointipäällikön joulukuussa 2022. Myös hän korosti vastuun siirtyvän Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelle. Hyvinvointipäällikkö kertoi, että viime vuosina vajetta on ollut lähihoitajien, sairaanhoitajien ja osittain lääkärienkin osalta.

14.10.2022 pidetyssä ohjausryhmässä sovittiin, että projektipäällikkö lähettää kyselyn alueen kolmen kunnan terveyspalvelujen ja varhaiskasvatuksen vastuuhenkilöille. Projektipäällikkö soitti ja lähetti sähköpostitse kyselyn ko. henkilöille, mutta kyselyihin ei saatu vastauksia.

Projektipäällikkö oli yhteydessä JEDU:uun ja Kajaanin ammattikorkeakouluun kyselyjen pohjalta todennettujen koulutusten organisoimiseksi. Tammikuussa 2023 projektipäällikkö lähetti Kajaanin AMK:lta saadun esityksen rakennusinsinöörinkoulutukseen hakemisesta (aikataulut ja koulutuksen järjestäjät) noin kymmeneen yritykseen. Tämä koulutus oli lähes ainoa, josta vuoden 2023 puolella yrityksissä enää oltiin kiinnostuneita.

Hankkeesta tehtiin lehdistötiedote, joka oli esillä kesäkuussa 2022 Siikajokilaakson ja Haapavesi-lehden verkkolehdistä. Elokuussa 2022 hankkeen kartoituksista oli tarkemmat jutut painetuissa lehdissä. Haastateltavina olivat seutujohtaja ja projektipäällikkö.

Kansalaisykselyistä oli ilmoitukset Siikajokilaaksossa ja Haapavesi-lehdessä sekä kuntayhtymän kotisivuilla.

Vuosi 2023:

Vuoden 2023 alussa projektipäällikkö päivitti yritysten sen hetkistä koulutus- ja työvoimatarvetta. Kuten tiedossa oli, tilanne oli vuoden 2022 kesästä lähtien muuttunut todella voimakkaasti. Puhelinhaastattelun pohjalta voitiin todeta, että uuden työvoiman tarve oli pääosin hävinnyt lähes kokonaan. Vain muutamia yksittäisiä työpaikkoja oli avoinna. Toisten yritysten vähentäessä työvoimaa, toiset yritykset olivat kuitenkin palkanneet lisää työntekijöitä. Esim. rakentamisen ja rakennusaineteollisuuden vähentäessä työvoimaa mm. elintarviketeollisuus ja elektroniikka saivat uusia työntekijöitä.

Ukrainan sodan käynnistyttyä helmikuun lopulla 2022 sen vaikutukset Suomen ja alueemme talouteen olivat aluksi vähäiset. Yrityksillä oli olemassa olevaa tilauskantaa ja voimakas työvoiman tarve jatkui keväällä ja kesällä 2022. Vuoden aikana inflaatio kiihtyi. Polttoaineiden ja ruuan hinta nousi, myös korkojen ja sähkön hinnan nousu alkoivat huolestuttaa kuluttajia syksyllä 2022. Tämä alkoi lannistaa kulutuskysyntää. Kuluttajien usko talouteen heikkeni ja mm. rakennus- ja metalliteollisuuden tilaukset vähenivät. Tämä alkoi näkyä seutukunnan yritysten työvoimatarpeessa.

Tilanne vaikutti keväällä 2023 kuitenkin olevan varsin hyvin tasapainossa; mitään paniikkia ei useimmissa yrityksissä näyttänyt olevan. Tilauskanta ei välttämättä ollut kovin pitkä, mutta toive tulevasta oli varsin hyvä. Tuleva syksy kuitenkin huoletti useita yrittäjiä. Muutamissa suurissa yrityksissä alkoivat henkilöstön muutosneuvottelut olla ajankohtaisia.

Seurantatiedot:

2. Uusi toimintamalli tai käynnistyvä kehitysprosessi: kyllä, koska näin tarkkaa selvitystä alueen yritysten työvoima/koulutustarpeista ei ole aikaisemmin tehty
3. Mukana olevat yritykset ja muut organisaatiot (kpl): tavoite 40 (koko hanke), toteutunut 60
5. Myötävaikutuksella syntyneet uudet työpaikat: tavoite 1 kpl, projektipäällikkö
6. Hanke edistää alueen elinvoimaa (tavoitteena alueen veto/pitovoima sekä osaava työvoima); hankkeella edesautettu koulutustarjonnan esittelyä alueen yrityksille. Projektipäällikkö kertonut alueen yrityksille uuden työvoiman saannin mahdollisuuksista.
9. Hanke edistää asukkaiden ja/tai yritysten digitaalisia palveluita ja niiden saavutettavuutta; sähköiset kyselyt (mm. Webropol) antaa asukkaille ja yrityksille mahdollisuuden digitaalisten palveluiden käyttöön.

Hankkeen tulosten hyödyntäminen jatkossa: Haapaveden-Siikalatvan seutukunnan kehittämiskeskus yhdessä yhteistyökumppaneiden (alueen yritykset, koulutusorganisaatiot, ELY-keskus, TE-toimistot ja alueen kunnat) kanssa organisoii uusia koulutuksia ja koulutusmalleja alueen työvoimantarpeen tyydyttämiseksi ja alueen hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Aineiston säilytyspaikka: Haapaveden-Siikalatvan seutukunnan kehittämiskeskus, Pulkkilantie 5, 92600 Pulkkila